

Tematsko vrednovanje: Ekonomski institut, Zagreb

Završno izvješće

1. Misija, vizija i težište znanstvene djelatnosti

Misija i strategija instituta jasno su i dobro definirane, s težištem na hrvatskoj ekonomiji i strategijom specijalizacije u regionalnoj ekonomiji. Međutim, u tom se polju u određenoj mjeri preklapaju s Institutom za javne financije i Institutom za međunarodne odnose.

Institut bi mogao težiti tome da postane regionalni centar izvrsnosti. Glavni konkurentski instituti u regiji su mu Ekonomski instituti u Ljubljani i Beogradu te Bečki institut za ekonomiju u Austriji.

Tržišna strategija instituta je uspješno konkuriranje za komercijalne znanstvene projekte državnih institucija, fondove EU-a i privatnog sektora kako bi se zaradila dodatna sredstva, budući da od države dobivaju ograničena sredstva. Ako bi Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa povećalo iznose koje dodjeljuje po projektu i redovito isplaćivalo sredstva, smanjila bi se potreba za komercijalnim projektima i ostalo bi više vremena za obavljanje visoko kvalitetnih znanstvenih radova.

2. Suradnja

Međunarodno financiranje od strane EU-a kao i drugih izvora dobro se uklapa u znanstveni rad, ali strateška orijentacija instituta prema sve većem financiranju od strane tvrtki vjerojatno gura institut u krivom smjeru te ga odvlači od znanstvenog rada.

Institut bi mogao bolje iskoristiti svoj potencijal kroz različite promjene: (i) znanstvenike izvan instituta bi se moglo pozivati da sudjeluju u znanstvenim projektima; (ii) mogla bi se potaknuti komunikacija među znanstvenicima unutar instituta; (iii) tekući istraživački projekti i aktivnosti bi se trebali redovitije prezentirati, primjerice kroz seminare utorkom kao redovito događanje.

Institut bi trebao ciljati na financiranje iz sredstava EU-a, iz fondova kao što je FP7. Ovo bi usmjerenje donijelo nove izvore financiranja i nove prilike za suradnju s drugim znanstvenim institucijama unutar Europskog znanstvenog prostora.

Institut je svjestan potencijala kojeg pruža prijenos znanja poslovnom sektoru te bi ga trebalo i dalje razvijati. Institut bi također trebao uspostaviti bolju suradnju s medijima kako bi ga se doživjelo kao pouzdan izvor relevantnih informacija.

International Graduate Business School Zagreb nalazi se u prostorijama instituta. Institut bi trebao pažljivo razmotriti je li ovaj obrazovni program isplativo ulaganje kad je riječ o prostornim resursima koje zauzima. Nije jasno pruža li on ikakve koristi koje bi se prenosile u znanstvenu produkciju i kvalitetu znanstvenog rada. Prostor bi možda bilo bolje koristiti izravno za znanstvene aktivnosti.

3. Rezultati rada

Kvaliteti znanstvenog rada na institutu doprinosi podrška koju dobivaju studenti poslijediplomskih studija, koja je dostatna kad je riječ o osiguranim financijama, prostoru i opremi. Mladi znanstvenici imaju želju za radom i objavljivanjem te počinju objavljivati u međunarodnim časopisima, ali projekti na kojima rade ne teže uvijek objavljivanju u publikacijama dovoljno visokog standarda. Institut ima politiku slanja mlađih znanstvenika u inozemstvo što donosi rezultate u vidu broja publikacija u međunarodnim recenziranim časopisima.

Odvajanje instituta od sveučilišta nije neutemeljeno jer ovakvo uređenje osigurava zaposlenicima nešto zaštite od obveza u nastavi i više slobode i vremena za znanstvene aktivnosti.

Čini se da institut ne proizvodi zadovoljavajući broj konkurentnih radovi, s prosjekom od 1,1 recenziranog rada po znanstveniku između 2006. i 2010. Također, neki od ovih radova izašli su u vlastitim časopisima umjesto u međunarodnim recenziranim časopisima.

Institut izdaje vlastite časopise i druga izdanja. *Croatian Economic Quarterly* je kvalitetan časopis s težištem na analizi trenutačnog ekonomskog stanja i ekonomskim predviđanjima. Uvelike ga koriste domaći i međunarodni mediji i stručna javnost. Publikacija *Croatian Economic Survey* slične je kvalitete. Trebalo bi razmisliti bi li bilo isplativo osnovati zajednički ured za publikacije Ekonomskog i Instituta za javne financije koji bi obavljao tehnički dio posla na publikacijama i time smanjio troškove hladnog pogona.

Kvaliteta znanstvene produkcije instituta raste ali potrebno je uložiti daljnji trud kako bi se osigurao veći broj radova u stranim recenziranim časopisima. Objavljivanje u hrvatskim časopisima od male je koristi u postizanju cilja instituta, odnosno u stjecanju statusa međunarodnog centra izvrsnosti, a pritom troši resurse koji su ionako nedostatni.

Ako je namjera steći široku publiku u inozemstvu, nema smisla objavljivati časopise na hrvatskom jeziku. Ukidanje publikacija na hrvatskom moglo bi osloboditi resurse

potrebne za druge aktivnosti. Alternativa bi mogla biti postizanje ugovora s nekom državnom ili privatnom organizacijom koja bi bila spremna financirati objavljivanje znanstvenih rezultata na hrvatskom jeziku, za domaću publiku.

Institut postoji zasebno od sveučilišta što je organizacijski model koji potpomaže znanstvenu djelatnost instituta. Priključivanje Ekonomskom fakultetu bi sa sobom donijelo određene prednosti ali i nedostatke. S jedne strane, ovakvo bi spajanje vjerojatno smanjilo administrativne troškove i pružilo priliku za povezivanje znanja stečenog znanstvenim radom i nastavnih sadržaja. Razina nastave na fakultetu bi se time poboljšala i unaprijedila novim spoznajama. S druge strane, uključivanje zaposlenika u nastavu smanjilo bi vrijeme koje im je na raspolaganju za znanstveni rad, osobito kad se uzme u obzir trenutna politika upisivanja studenata koja preopterećuje zaposlenike s prevelikim nastavnim opterećenjem i obvezama povezanim s ispitivanjem studenata. To bi vjerojatno dovelo do smanjenja u obimu znanstvene djelatnosti i ograničilo mogućnosti razvijanja ekonomskog centra izvrsnosti na europskoj razini u Hrvatskoj. Ukoliko se i dok se ne dovrši reforma sveučilišta u skladu s *Bolonjskim* načelom ograničavanja nastavnog opterećenja zaposlenika, koristi od razdvajanja instituta i fakulteta će premašivati troškove sadašnjeg uređenja.

4. Uprava, osiguravanje kvalitete i resursi

Na temelju posjeta i strateških dokumenata stekli smo dojam da je uprava učinkovita. Međutim, ima mjesta za značajno poboljšanje u načinu na koji se upravlja znanstvenim novacima. Potrebno je uvesti redovita vrednovanja mentora. Najvažniji kriterij za vrednovanje mentora bi trebao uključivati mjerenje šansi znanstvenih novaka da po završetku postdoktorske ili doktorske naobrazbe pronađu posao na međunarodnom tržištu rada. Ako mentorski proces instituta proizvodi znanstvenike koji su zapošljivi samo u Hrvatskoj ili, još gore, samo na Ekonomskom institutu u Zagrebu, treba ga smatrati neuspjelim. Iz istog razloga, poticaji znanstvenim novacima trebaju se jasno temeljiti na uspjehu u znanstvenoj produktivnosti, a ne na sudjelovanju u komercijalnim projektima.

Većina znanstvenika posjeduje vlastiti ured. To može biti od velike koristi kad je riječ o kvaliteti znanstvene produkcije, međutim istovremeno predstavlja i značajnu prepreku u komunikaciji. U međunarodnim je institutima već godinama praksa da se komunikaciji i razmjeni ideja daje prednost nad privatnošću koju osiguravaju odvojeni uredi. Institutu vidno nedostaje zajednički prostor i trebalo bi razmisliti o uređivanju velike zajedničke sobe čime bi se potakla interna komunikacija i razmjena ideja i informacija. Potrebno je razmisliti o pretvaranju barem dijela prostora kojeg trenutno zauzima *International Graduate Business School* u zajedničku sobu za zaposlenike. Konačno, zaposleno je dovoljno pomoćnog osoblja da znanstvenici budu oslobođeni administrativnih zadataka.

Potrebno je poboljšati sustav unutarnjeg osiguravanja kvalitete. Potrebno je uvesti ne-preskriptivni proces godišnjeg vrednovanja zaposlenika, unutar kojeg bi više i niže znanstveno osoblje raspravilo o znanstvenoj produkciji i unutar kojeg bi se formalizirao nadzor nad produktivnošću. Ovo bi za cilj imalo pružiti zaposlenicima povratne informacije i priliku za samoprocjenu. Objavljene rezultate bi trebalo ocjenjivati stručno povjerenstvo kako bi se vrednovala njihova kvantiteta i kvaliteta.

Natječaji za zapošljavanje bi trebali biti otvoreni kako bi se privukli strani znanstvenici spremni provesti određeno razdoblje radeći na institutu. Na taj bi način trebalo privući niže, ali i više znanstveno osoblje.

Zaključci i preporuke:

Ukupna znanstvena kvaliteta instituta je dobra, no ima velikog prostora za poboljšanja osobito ukoliko institut za cilj ima konkuriranje u Europskom znanstvenom prostoru. U tom smislu, posebno je potrebno poboljšati broj i kvalitetu publikacija u međunarodnim recenziranim časopisima. Kvaliteta znanstvene produkcije bi se mogla značajno poboljšati poticanjem akademske mobilnosti. Institut bi imao koristiti od otvaranja stranim znanstvenicima, odnosno od uspostave radnih mjesta predviđenih za vanjske znanstvene suradnike. Posebno bi time profitiralo mlađe znanstveno osoblje koje bi se izložilo međunarodnim kontaktima. Također, mlađe bi znanstvenike trebalo poticati da uspostavljaju međunarodne veze. Već postoji određena podrška znanstvenim novacima u vidu financiranja odlazaka na međunarodne konferencije, a poboljšanje interne komunikacije urodilo bi boljom informiranosti mladih znanstvenika o prilikama za znanstveni rad u međunarodnom okruženju. Vrednovanje produkcije i učinkovitosti bi također moglo doprinijeti u tom pogledu, jer bi služilo kao poticaj poboljšanju: baš kao što se vrednuju novaci, potrebno je vrednovati i mentore.

Potrebno je procijeniti ulogu *International Graduate Business School* na institutu kako bi se stekao uvid u troškove i koristi održavanja takvog programa izvan sveučilišta. Iako ovaj studijski program može služiti kao potencijalni izvor prihoda, institut bi se trebao ovim detaljnije pozabaviti i ustvrditi uklapa li se studijski program zaista u ključne strateške ciljeve instituta. U slučaju da je odgovor negativan, prostor koji zauzima mogao bi se iskoristiti u druge svrhe.

Postoji veliki potencijal za uspješno financiranje iz fondova EU-a, prvenstveno Okvirnog programa. Potrebno je uspostaviti krovnu strukturu koja bi pružala podršku ovom, kao i drugim institutima, u pristupanju takvim izvorima financiranja. Predlažemo osnivanje zajedničkog ureda za podršku znanstvenoj djelatnosti koji bi pomagao institutima u razvoju projekata i pripremanju prijave za znanstvene projekte. Takva bi zajednička struktura mogla služiti i upravljanju knjižnicama instituta, izdavačkoj djelatnosti,

osiguravanju pristupa bazama podataka i časopisima te pribavljanju licenci za računalne programe. Trebalo bi je uspostaviti kao zajedničku jedinicu svih instituta.